

ДИМИТЪР ЯН. ШАЛЕВ

КЪМ ИСТОРИЯТА НА ЙОВКОВИЯ ШИБИЛ В „СТАРОПЛАНИНСКИ ЛЕГЕНДИ“

В ориенталския отдел на Народна библиотека „Васил Коларов“ — София се съхранява една оригинална преписка, писана на ръка на турски език с арабица, съдържаща писма и резолюции от месец март 1853 г., съответно изхождащи от каймакама на Сливенската лива, командуюция Румелийската армия и Висшия военен съвет при същата армия.

Въпросният документ е класиран: Сливен, Каймакам — и Лива. Дата 10 март 1853 година, нов стил. II. Хайдутство, и се отнася за лицето Шибил оглу Мустафа, циганин от Градец, известен разбойник, който е върлувал в този край години наред през онай тъмна епоха на робство и е всявал страх и трепет между населението на няколко околии в Сливенската област.

С оглед на съдържанието на цитирания документ и интереса, който той представлява за нашата литература, в която лицето Шибил чрез перото на писателя Йовков е описан като легендарен герой в известната старопланинска легенда под заглавие „Шибил“, ние даваме цялостно, в превод на български, съдържанието на турската преписка.

Документът е неизвестен на нашата общественост и не е публикуван досега. Очевидно той не е бил известен и на покойния Йовков, когато е писал своята легенда за Шибил. Ние го публикуваме за пръв път с цел да предпазим нашите литератори — поети и писатели от увлечение, заблуда и грешки в бъдеще относно легендата за „Шибил“, тъй като документът хвърля пълна светлина върху истината около Шибил.

Шибил не е вече „легенда“, а обикновен разбойник.

Ето и текстуалният превод на документа:

До Негово Превъзходителство,

Лицето именуемо Шибил оглу Мустафа, известен разбойник, който произхожда от групата цигани, които постоянно живеят в село Градец, което се числи към Сливенската околия, заедно с няколко души свои другари — разбойници, обикаля из поменатата по-горе околия и нейните близки кази, причинява вреди и загуби на бедното население и на раите, като се осмелява да им отнема с насилие имуществата, да убива хора и да върши безчинства.

За да се откаже той да върши тия безчестни дела, които не могат да бъдат одобрени, аз — Вашият покорен слуга, дадох съгласието си и се доверих, обаче той, макар понастоящем да се е установил да живее постоянно в поменатото по-горе село Градец, стана известно, че той отново, понякога скришом, иска пари и вещи от бедните и от раите, които живеят по тия места и пак е започнал да върши разни насилния и потисничества, поради което бе наредено да се извърши разследване.

Горното като донасям на Ваше Превъзходителство, известявам, че на мене — Ваш покорен слуга, ми стана известно съдържанието на писмената заповед по тоя

въпрос, който заслужава уважение и почит и съдържа великодушие, с който се започва да се пристъпи към премахването на злото, което поменатото по-горе лице причинява, с каквато причина и да е свързано това, за да се възстанови добруването, безопасността, спокойствието и почивката на всички категории на населението и на всички поданици.

Понеже поменатото по-горе лице от няколко години насам върши разни видове разбойничества и злодеяния из тоя край, то при обсъждането на заповедта за премахването на вредата от него, когато се повдигна въпроса за опрощаването на предишните му злодеяния, заслужаващите уважение и почитание рай от поменатото по-горе село молят и настояват в бъдеще, това да бъде свързано с дадена от него честна дума и с неговото поведение.

По въпроса за осигуряване на спокойствието на бедното население, при наличността на описаните по-горе условия, чрез писмена кореспонденция с вилиетското управление, повярва се, че това може да се постигне. Обаче поменатото по-горе лице не може да живее, без да върши разбойничество, което е в основата на неговата природа и на неговия характер.

Съгласно сведенията, които получавам, които се провериха и от моя страна, тия дни той пак се е осмелил скришом да извърши някои лоши деяния, в известна степен.

Надявам се с Вашите усилия споменът за съществуващите злини и за извършеното от поменатия по-горе разбойник зло ще изчезнат и ще се премахнат и заедно с това ще се положат всички старания, за да се осигури ред и спокойствие на населението, за да може раята да върши своята работа.

Както това е известно на Ваше Превъзходителство, по тоя въпрос и във всеки друг случай издаването на заповед принадлежи на тоя, който има право да заповядва (на Вас).

Дата 10 март, 1853 година, наша ера, нов стил

Ваш покорен слуга: Каймакам на Сливенската лива: личен печат Ессеид Али Риза.

Следва резолюция, писана върху писмото, със следното съдържание:

Да се благоволи и издаде заповед от Временния военен съвет за това, което следва да се направи.

Според смисъла на писменото предупреждение и от направената лична справка на фактите за установяване на тяхната основателност, ясно се разбира, че поменатият разбойник не е тип, който може да даде гаранция и да се поддава на възпитание, сиреч да се поправи. Напротив, той е дързък и смел, поради което той трябва да бъде наказан за неговите деяния, които не могат да бъдат одобрени. Ето защо следва да се положат необходимите грижи, за да се издири той и да бъде намерен без друго.

Ще трябва отново да се издаде една писмена везирска заповед от командующия армейски корпус до именувания по-горе каймакам да изпрати бързо въпросния разбойник тука, като го окове във вериги така, че да не може да избяга през време на конвоирането му, за да може да се направи това, което се следва.

Както това е известно на Ваше Превъзходителство, издаването на заповед по този въпрос принадлежи на тоя, който има право да заповядва (на Вас).

Дата: 25 март 1853 година, наша ера, нов стил. Елипсовиден служебен печат: Висш съвет при Румелийската армия. Следва резолюция: Да се издаде заповед до подчинените, за да се изпълни горното. Входящ номер, под който е заведено писмото — 921. На плика:

Настоящото писмо на покорния Ви слуга се адресира до Негово Везирско Превъзходителство командувания Румелийската армия, висш представител на Османската империя.

Да се предаде на Военния съвет.

Дата: 23 март 1853 година.

София, май, 1960 год.